

Kursrapport för specialkursen Civilprocess, 15 hp

Kursansvariga: Magnus Gulliksson och Patricia Shaughnessy

Period: HT 2024

Kurskod: JU900A

1. Allmänt om kursen

Som framgår av kursplanen, syftar kursen att fördjupa kunskaper och färdigheter inom området civilprocess, med särskild inriktning på metodologisk och teoretisk förståelse av centrala processrättsliga institut och relationen mellan materiell rätt och civilprocessrätt:

”Kursen syftar till att fördjupa studenternas kunskaper om civilprocessen på ett sätt som innebär en progression i förhållande till tidigare kurser på Juristprogrammet. Särskilt fokus ligger på att studera hur fördjupad förståelse för teoretiska utgångspunkter och metoder inom civilprocessen möjliggör kritisk analys av praktiska tillämpningssituationer och hur en sådan analys kan påverka utfallet av rättstillämpningen i dessa situationer. Kursen behandlar även civilprocessens varierande former och civilprocessens funktion i samhället. Utöver centrala civilprocessrättsliga frågor ger kursen därför också en orientering om alternativa former av civilprocess, såsom skiljemannarätt och medling, och utgör en god bas för fortsatta studier inom dessa områden liksom inom civilprocessen i övrigt.”

2. Förändringar sedan förra kurstillfället

Föregående kurstillfälle genomfördes HT 2022 och var då förlagd till B-perioden. Kursen går numera under A-perioden. Gränsen för godkänd dugga har korrigerats sedan förra kurstillfället, med syftet att eliminera risken för att dugga och PM var för

Juridiska institutionen

sig godkänts, utan att den samlade poängen för de bägge examinationsmomenten räckt för godkänt kursbetyg.

P.g.a. få antal sökande, gavs inte kursen HT 2023. En möjlig förklaring till detta var det skärmförbud vid seminarierna som infördes och kommunicerades inför HT 2023, något som sedan utgick inför HT 2024. Kursledningen är fortfarande av uppfattningen att studenternas användning av datorer vid seminarierna inverkar menligt på såväl seminariekultur som studieteknik. Någon förändring avseende skärmanvändningen vid seminarierna på en enstaka valbar kurs verkar dock inte möjlig att genomföra; förändringen måste i så fall genomföras på bred front över hela utbildningen.

Precis som för andra kurser har nedskärningar p.g.a. institutionens sparbeting varit nödvändiga att genomföra. För civilprocessens del har nedskärningen inneburit att den skriftliga tentamen ersatts med en självvärtande flervalsdugga. Någon form av examination utöver PM-skrivande och opposition behövs för att studenterna ska ha incitament att lägga viss möda på annat än sin PM, som till övervägande del ligger till grund för det graderade kursbetyget. Ordningen med en självvärtande dugga är emellertid långtifrån optimal, då förmågan att föra nyanserade och väl underbyggda resonemang inte kan mätas. Det kan på sin höjd bli fråga om att examinera de tre första stegen i Blooms reviderade taxonomi, nämligen "minnas", "förstå" och "tillämpa".¹ Å andra sidan ger PM-skrivandet möjlighet till träning som underlag för en allsidig bedömning av studenternas förmågor i förhållande till lärandemålen, så länge som uppgiften tas på allvar.

En annan effekt av sparbetinget är att det avstämningsseminarium som låg mellan inlämning av ett första PM-utkast och examinationsseminariet, har utgått. Inför HT 2024 togs en lista fram med PM-ämnena som studenterna fick välja ifrån, alternativt föreslå egna ämnen som kunde godkännas av examinator. Nyordningen syftade till att åstadkomma en snabbare start i skrivprocessen, genom att underlätta ämnesvalet som tidigare helt var lämnat åt respektive student att formulera.

¹ Krathwohl, A Revision of Bloom's Taxonomy: An Overview, Theory into Practice 41 no. 4 Autumn 2002 s. 212 – 218, s. 215.

3. Svar från kursenkäten

3.1 Kvantitativa frågor

Antal svar och svarsfrekvens framgår av den bilagda sammanställningen av kursenkäten.² Överlag verkar respondenterna ha varit nöjda med kursen (fråga 1). Av de svarande har 60% angivit siffran 4 eller 5 av 5 på fråga 1, där 5 motsvarar ”instämmer helt” och 1 ”instämmer inte alls” (I det följande hänvisas till bilagan för procentsatser avseende respektive svarsalternativ). Ungefär hälften av respondenterna menar att ämnesinnehållet och undervisningen har varit relevant och givit förutsättningar för att uppnå de förväntade studieresultaten (frågorna 2 och 3). Omdömena är spridda beträffande i vilken utsträckning undervisningen gav goda förutsättningar för att uppnå de förväntade studieresultaten (fråga 3), medan en tydlig majoritet av respondenterna anser att examinationen väl prövar de förväntade studieresultaten. Majoriteten av respondenterna uppger att de lagt ner 36–40 timmar per vecka på kursen eller mer (fråga 5). Kurslitteraturen får spridda omdömen, väl att en majoritet anger att de är nöjda (fråga 6). En nedbrytning av svaren för seminarieblocken A-B (frågorna 7–9) visar att seminarieundervisningen under block B (processeminarierna) varit särskilt uppskattad, medan seminarieundervisningen i block C (processrätten och den materiella rätten) och block A (teori och metod) får mer blandade omdömen. Basgruppsarbetet synes av flertalet respondenter ha fungerat relativt väl (fråga 10). Basgruppsuppgiften – som går ut på att författa en inlägga till något av processpelsseminarierna i block B – får godkänt av majoriteten respondenter (fråga 11). Duggan som komplement till övrig examination får blandade omdömen med dragning åt den negativa delen på skalan (fråga 12). Fritextsvaren ger dock en mer nyanserad bild och behandlas nedan i avsnitt 3.2.

Uppgiften att författa en individuell PM (fråga 13) framstår utifrån respondenternas svar som givande eller mycket givande. Detsamma gäller den feedback som lämnas på PM-uppgiften (fråga 15). En överväldigande majoritet förordar enskild handledning istället för handledning i smågrupper (fråga 14). Respondenterna fördelar sig påfallande jämnt över hela skalan, med viss dragning åt den positiva änden, på frågan om PM-oppositionen är ett bra komplement till övrig examination (fråga 17). Detsamma gäller huruvida lämnad feedback på oppositionen var värdefull (fråga 18). Studiebesöken uppfattas som givande av respondenterna (fråga

² Tyvärr har svarsalternativen blivit felaktiga för frågorna 16 och 17, men av sammanhanget torde det framgå vilken bedömningsskala som svarsalternativen representerar.

19) och av de respondenter som läst andra specialkurser anges att svårighetsgraden är högre.

3.2 Fritextsvar

Fritextsvaren (frågorna 12, 21 och 22) redovisas inte i bilagan. Nedan följer en kommenterad sammanställning av dessa svar.

3.2.1 Kursens styrkor

Fritextsvaren bekräftar bilden som tecknas av svaren till de kvantitativa frågorna, nämligen att processpelsseminarierna under block B och PM-skrivandet varit uppskattade inslag på kursen. Flera respondenter framhåller att PM-skrivandet utgjort en god förberedelse inför examensarbetet, samtidigt som det inneburit en utmaning att varva PM-arbetet med seminarieförberedelserna. Greppet med en färdig lista med PM-ämnena framhålls som positivt, liksom PM-ämnena i sig och utrymmet att få träna självständigt skrivande. Vad avser examinationen lyfts även duggan fram i flera svar som ett bra komplement till övrig examination, men respondenterna menar att informationen kunde varit tydligare om vad som examineras av duggan och utformningen av denna.

3.2.2 Kursens svagheter

Det är främst två aspekter av kursen som respondenterna menar bör förbättras. Dels gäller det schemaläggningen av olika moment på kursen, dels hur feedback och handledning ges på PM:n. Processpelsseminarierna under block B kräver enligt några respondenter för omfattande förberedelser, på bekostnad av PM-skrivandet. Trots att dessa seminarier alltså uppskattas, menar några respondenter att de borde bli färre. Schemaläggningen av inlämningarna av basgrupps-PM/inlagor och duggan liksom rollfördelningen mellan olika basgrupper under block B (processpelsseminarierna) framhålls också som något som borde bli föremål för översyn. Någon respondent menar att basgrupps-PM:n/inlagorna borde ge poäng som sammanräknas med duggaresultatet och bedömningen av PM:n. Kurslitteraturen och omfattningen av materialet till seminarierna kritiserar också i viss mån. Som redan framgått ovan under avsnitt 3.2.1, anser några respondenter att informationen om duggans omfattning och format borde bli tydligare.

4. Analys och bedömning av kursens genomförande

PM-skrivandet och processpelsseminarierna under block B framhålls alltså som uppskattade inslag på kursen. Samtidigt verkar arbetsinsatsen med inlagor och förberedelser under block B stjäla tid från PM-skrivandet. Att vissa uppgifter måste utföras parallellt är ofrånkomligt; seriellt och ostört arbete är sällsynt också i det praktiska rättslivet efter utbildningen. Informationen om vikten att komma igång med PM-skrivandet tidigt kan dock förtydligas vid kursstart, och likaså bör en tydlig erinran göras om att kursen förutsätter heltidsstudier. Schemaläggningen kommer att ses över och trimmas.

Stödet för PM-skrivandet och återkopplingen på PM-synopsis utgör en utmaning. I avsaknad av tillräckliga resurser för individuell handledning, eller handledning ens i smågrupper av varje PM-lärare, måste andra former prövas. Under HT 2024 har detta bestått i en workshop i PM-skrivande och skriftlig feedback på varje students PM-synopsis. Respondenterna till kursvärderingen har inte ansett denna vara adekvat. Till HT 2025 kommer därför en ny ordning att prövas, där studenterna i sina PM-grupper får ta del av varandras synopsis (utan individuell feedback) för att sedan diskutera dessa och allmänna frågor om PM-skrivande vid en workshop, alternativt som kamratrespons som är förlagd efter att feedback är lämnad av lärarna på respektive synopsis. Förhoppningsvis gör detta diskussionen vid workshopen mer konkret och adekvat.

Temat access to justice (AtJ) löper som en röd tråd genom kursen. Ett specifikt seminarium som legat tidigt under block A har varit avsatt för temat. Denna ordning har inte varit helt lyckad; dels för att temat kan uppfattas som avgränsat i förhållande till övrigt kursinnehåll, dels för det kommer för tidigt på kursen. Inför hösten kommer AtJ-seminariet att utgå. Istället tas temat upp som en lärsekvens. Vid introduktionen påminns studenterna om att AtJ utgör en lins genom vilket processuella institut kan betraktas.

Ett viktigt mål med kursen är att fördjupa studenternas kunskaper om processrättslig och näraliggande teoribildning, och synliggöra hur en god teoretisk förståelse av denna kan vara avgörande för att lyckas finna – inte sällan kreativa – lösningar på processuella problem. Det utgör alltså en pedagogisk utmaning att förmedla en förståelse för detta, vilket kan bero på hur utbildningen i stort är utformad, men också

att problemets omfattning underskattats av kursledningen. Behovet att synliggöra detta genom konkreta exempel och genom att visa hur tillrättalagd formulär- och malljuridik inriktad på "rätta svar" eller kunskap som färdig materia, inte utvecklar förmågan att tänka och agera (process)rättsligt, är stort. Till HT 2025 kommer ett nytt seminarium att tillföras block A som närmar sig problematiken på ett lite annat sätt än tidigare. Förhoppningsvis kan det bättre än tidigare bidra till fördjupade insikter om processrättens komplexitet och behovet av god teoretisk förståelse som förutsättning för en god praktisk rättstillämpning.

Det är notoriskt svårt att hitta kurslitteratur som passar för en kurs i civilprocess på avancerad nivå. Rättegångsserien håller hög kvalitet, men är samtidigt för bred. Flera monografier inriktade på tvistemål är antingen för handboksinriktade, för specialinriktade på enskilda processuella institut, eller för allmänt hållna. Den nuvarande kursboken av Lindell utgör en kompromiss; den är i vissa avseenden för grundläggande och allmänt hållen. Samtidigt bidrar den med andra perspektiv på centrala processuella institut, jämfört med Rättegång som utgör kurslitteratur på grundkursen. På sikt bör kurslitteraturen utgöras av ett kompendium med artiklar, men arbetet med detta är tidsödande och får tyvärr anstå.

Examinationsmomenten och viktningen dem emellan kommer inte att förändras. Det är t.ex. inte aktuellt att poängsätta basgrupps-PM/inlagor, vilket sammanhänger med att grupprestationer enligt de av rektor 2025-01-23 beslutade reglerna för examination, inte får utgöra grund för graderad betygsättning, såvida inte de individuella prestationerna tydligt går att urskilja.³

Betygsstatistiken ser ut som följer, för de studenter som fullföljt kursen och genomfört all examination:

Statistik	Antal	Andel (%)	
AB	9	75%	
Ba	3	25%	
B	0	0%	
SUMMA	12		

³ Se avsnitt 2.2.5 i *Regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå*, dnr. SU FV-0152-25.

I statistiken ingår ej de studenter som saknar resultat från endera duggan eller PM:n. Med hänsyn till detta framstår inte resultatet som anmärkningsvärt och föranleder ingen åtgärd.

5. Förändringar till nästa kursomgång

Information om de olika momenten på kursen och vad de kräver av kursdeltagarna, schemaläggning och formerna för feedback på PM-synopsis kommer att ses över. Fyra seminarier kommer att bytas ut i sin helhet.

En väldigt praktisk pedagogisk åtgärd som vore önskvärd, men som tyvärr ligger utanför kursledningens kontroll och som trots påstötningar hos CEUL och fastighetsavdelningen, hittills inte lett till några åtgärder, är att säkra tillgången till pedagogiskt adekvat utformade undervisningslokaler. Det är tydligt att basala hjälpmedel som whiteboardtavlor och inredning inte håller ett skick som svarar mot undervisningens behov. Det går t.ex. inte att med enkelhet möblera lokalerna som används vid seminarierna efter undervisningens behov. Whiteboardtavlor är dimensionerade för att lämna plats åt obsoleta overhead-dukar som inte längre används, vilket leder till alltför liten skrivyta. Ventilationen är underdimensionerad i många salar; vädringsmöjligheter saknas på vissa ställen.

Bilaga

Civilprocess HT24

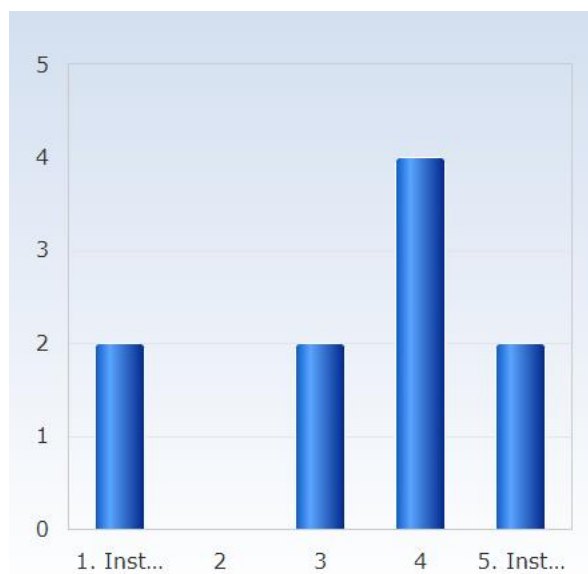
Antal respondenter: 17

Antal svar: 10

Svarsfrekvens: 58,82 %

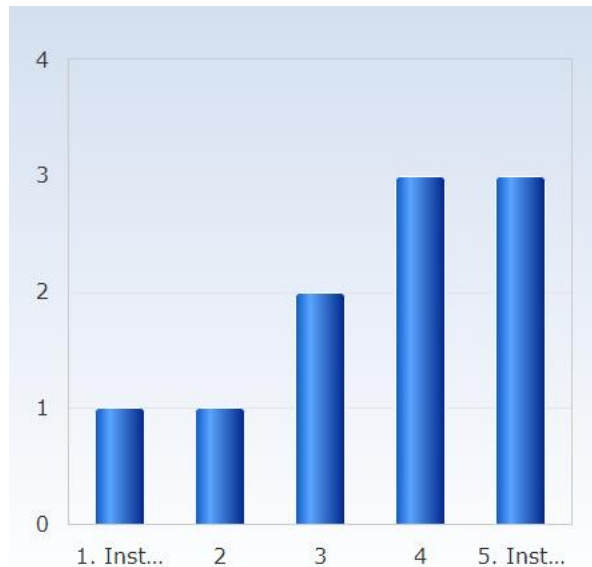
1. Överlag är jag nöjd med kursen.

Överlag är jag nöjd med kursen.	Antal svar
1. Instämmer inte alls	2 (20,0%)
2	0 (0,0%)
3	2 (20,0%)
4	4 (40,0%)
5. Instämmer helt	2 (20,0%)
Summa	10 (100,0%)

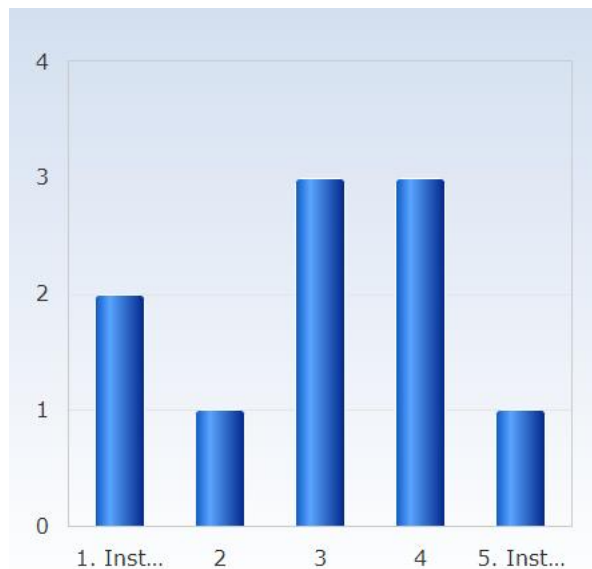
2. Kursens ämnesinnehåll var relevant för att jag skulle uppnå de förväntade studieresultaten.

Kursens ämnesinnehåll var relevant för att jag skulle uppnå de förväntade studieresultaten.	Antal svar
1. Instämmer inte alls	1 (10,0%)
2	1 (10,0%)
3	2 (20,0%)
4	3 (30,0%)
5. Instämmer helt	3 (30,0%)
Summa	10 (100,0%)

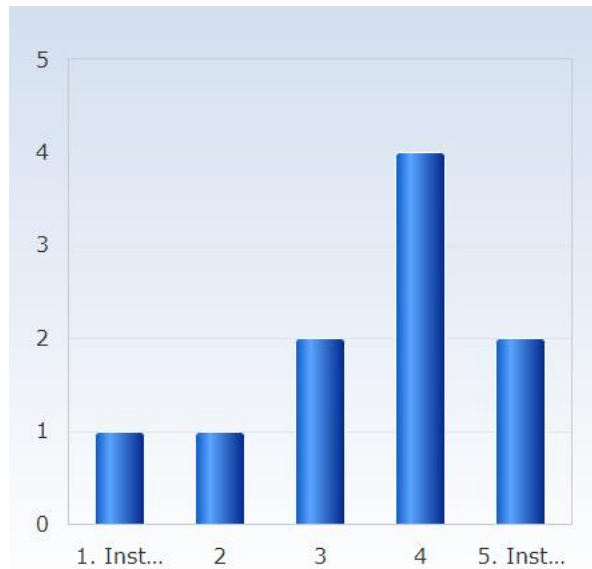
3. Undervisningen gav mig goda förutsättningar att uppnå de förväntade studieresultaten.

Undervisningen gav mig goda förutsättningar att uppnå de förväntade studieresultaten.	Antal svar
1. Instämmer inte alls	2 (20,0%)
2	1 (10,0%)
3	3 (30,0%)
4	3 (30,0%)
5. Instämmer helt	1 (10,0%)
Summa	10 (100,0%)

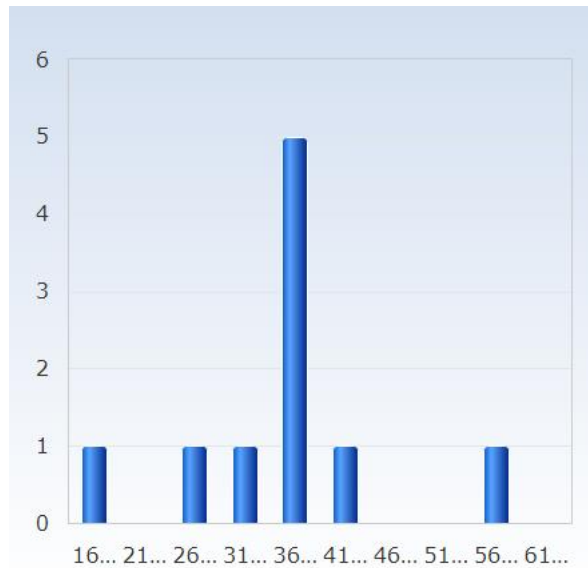
4. Examinationen/erna prövade hur väl jag uppnått de förväntade studieresultaten.

Examinationen/erna prövade hur väl jag uppnått de förväntade studieresultaten.	Antal svar
1. Instämmer inte alls	1 (10,0%)
2	1 (10,0%)
3	2 (20,0%)
4	4 (40,0%)
5. Instämmer helt	2 (20,0%)
Summa	10 (100,0%)

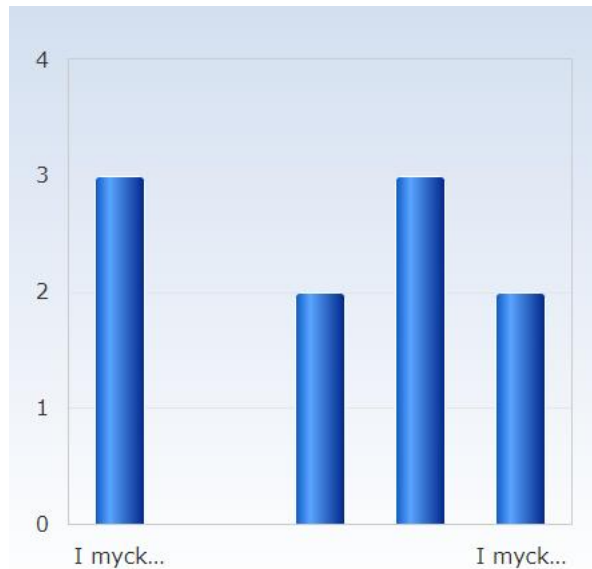
5. I genomsnitt har jag per vecka lagt ner ungefär följande antal timmar på kursen, sammanlagd tid inklusive självstudier.

I genomsnitt har jag per vecka lagt ner ungefär följande antal timmar på kursen, sammanlagd tid inklusive självstudier.	Antal svar
16 - 20	1 (10,0%)
21 - 25	0 (0,0%)
26 - 30	1 (10,0%)
31 - 35	1 (10,0%)
36 - 40	5 (50,0%)
41 - 45	1 (10,0%)
46 - 50	0 (0,0%)
51 - 55	0 (0,0%)
56 - 60	1 (10,0%)
61 - 65	0 (0,0%)
Summa	10 (100,0%)

6. Var kurslitteraturen (inklusive materialet till seminarierna) ändamålsenlig och till hjälp vid studierna?

Var kurslitteraturen (inklusive materialet till seminarierna) ändamålsenlig och till hjälp vid studierna?	Antal svar
I mycket låg grad	3 (30,0%)
	0 (0,0%)
	2 (20,0%)
	3 (30,0%)
I mycket hög grad	2 (20,0%)
Summa	10 (100,0%)

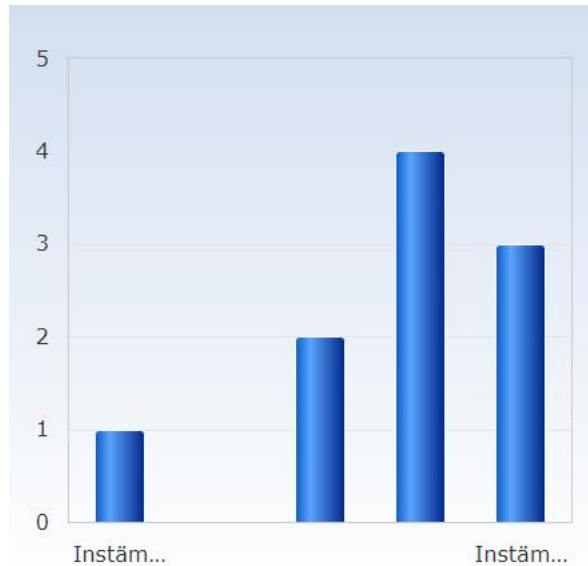
7. Seminarierna i block A - teori och metod var givande.

Seminarierna i block A - teori och metod var givande.	Antal svar
Instämmer inte alls	3 (30,0%)
	0 (0,0%)
	3 (30,0%)
	1 (10,0%)
Instämmer helt	3 (30,0%)
Summa	10 (100,0%)

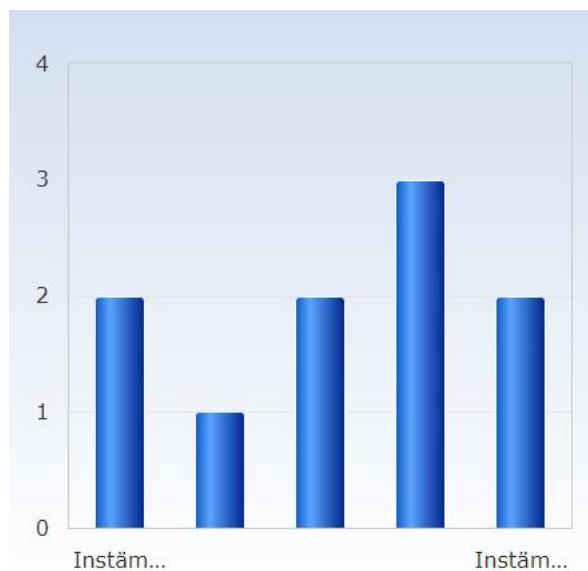
8. Seminarierna i block B - processspel var givande.

Seminarierna i block B - processspel var givande.	Antal svar
Instämmer inte alls	1 (10,0%)
	0 (0,0%)
	2 (20,0%)
	4 (40,0%)
Instämmer helt	3 (30,0%)
Summa	10 (100,0%)

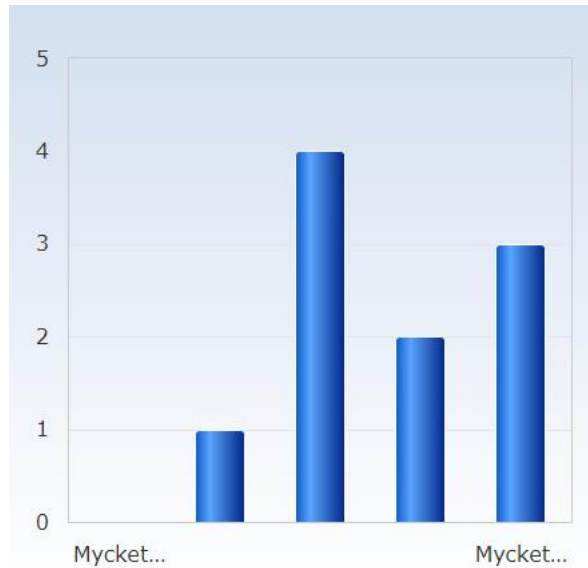
9. Seminarierna i block C - materiell rätt och processrätt var givande.

Seminarierna i block C - materiell rätt och processrätt var givande.	Antal svar
Instämmer inte alls	2 (20,0%)
	1 (10,0%)
	2 (20,0%)
	3 (30,0%)
Instämmer helt	2 (20,0%)
Summa	10 (100,0%)

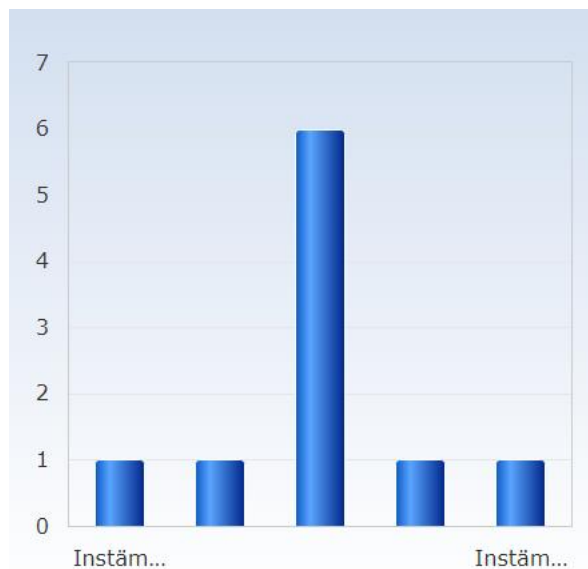
10. Hur fungerade basgruppsarbetet?

Hur fungerade basgruppsarbetet?	Antal svar
Mycket dåligt	0 (0,0%)
	1 (10,0%)
	4 (40,0%)
	2 (20,0%)
Mycket bra	3 (30,0%)
Summa	10 (100,0%)

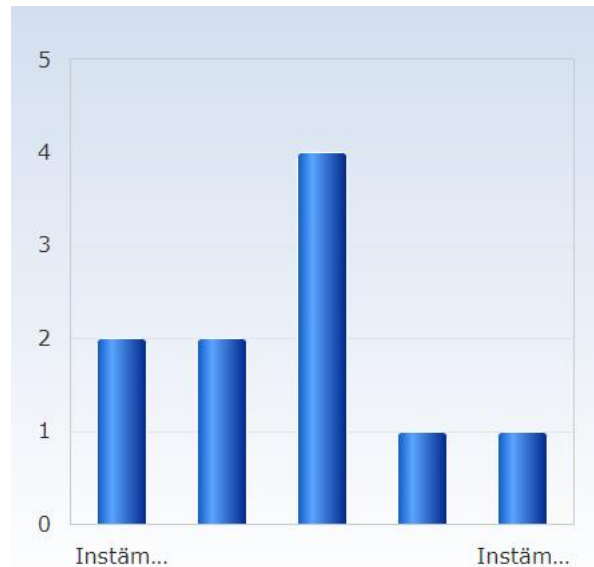
11. Basgruppsuppgiften - författandet av inlägga var givande

Basgruppsuppgiften - författandet av inlägga var givande	Antal svar
Instämmer inte alls	1 (10,0%)
	1 (10,0%)
	6 (60,0%)
	1 (10,0%)
Instämmer helt	1 (10,0%)
Summa	10 (100,0%)

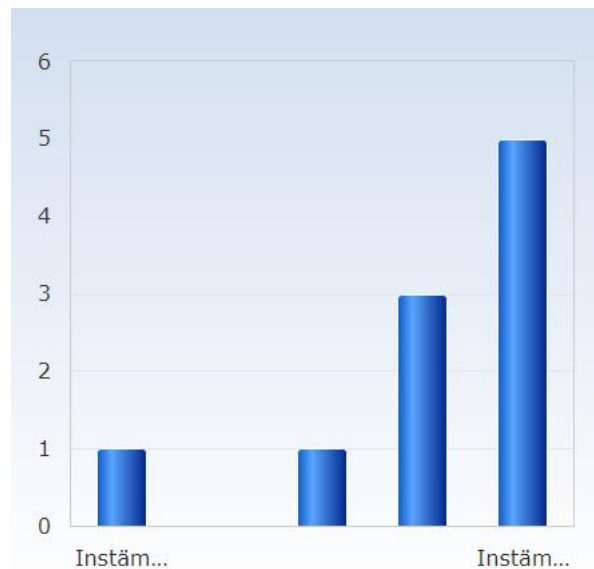
12. Duggan utgör ett bra komplement till övrig examination på kursen.

Duggan utgör ett bra komplement till övrig examination på kursen.	Antal svar
Instämmer inte alls	2 (20,0%)
	2 (20,0%)
	4 (40,0%)
	1 (10,0%)
Instämmer helt	1 (10,0%)
Summa	10 (100,0%)

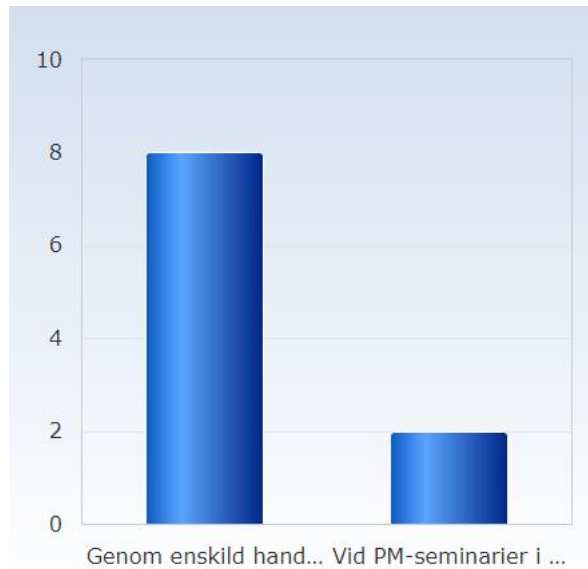
13. PM-skrivandet var givande

PM-skrivandet var givande	Antal svar
Instämmer inte alls	1 (10,0%)
	0 (0,0%)
	1 (10,0%)
	3 (30,0%)
Instämmer helt	5 (50,0%)
Summa	10 (100,0%)

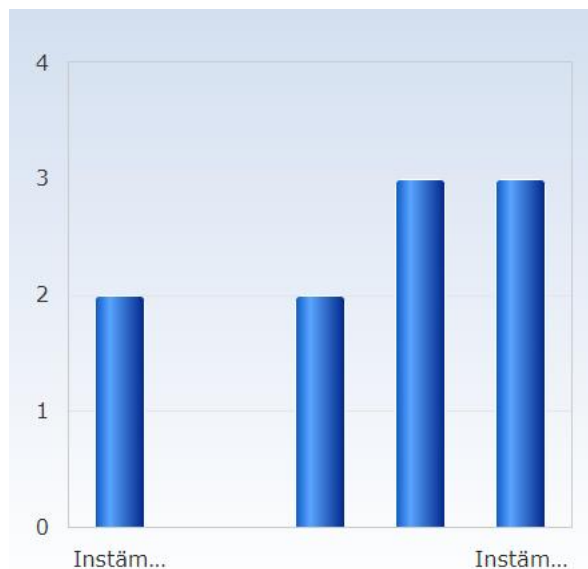
14. Hur sker PM-handledning bäst?

Hur sker PM-handledning bäst?	Antal svar
Genom enskild handledning	8 (80,0%)
Vid PM-seminarier i smågrupper	2 (20,0%)
Summa	10 (100,0%)

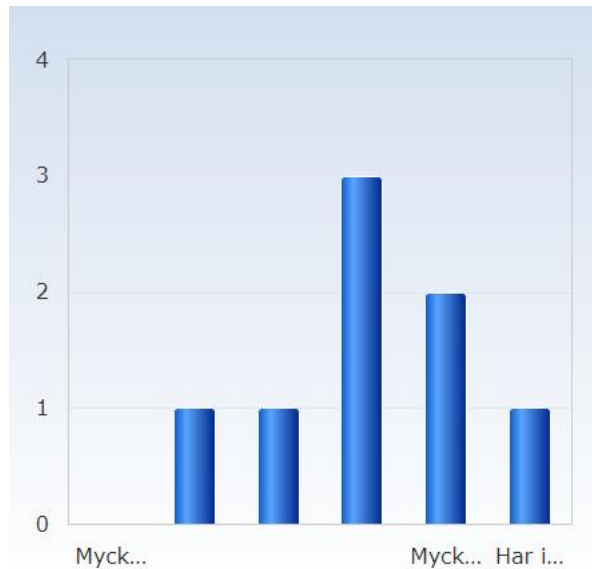
15. Feedback på PM:n var värdefull

Feedback på PM:n var värdefull	Antal svar
Instämmer inte alls	2 (20,0%)
	0 (0,0%)
	2 (20,0%)
	3 (30,0%)
Instämmer helt	3 (30,0%)
Summa	10 (100,0%)

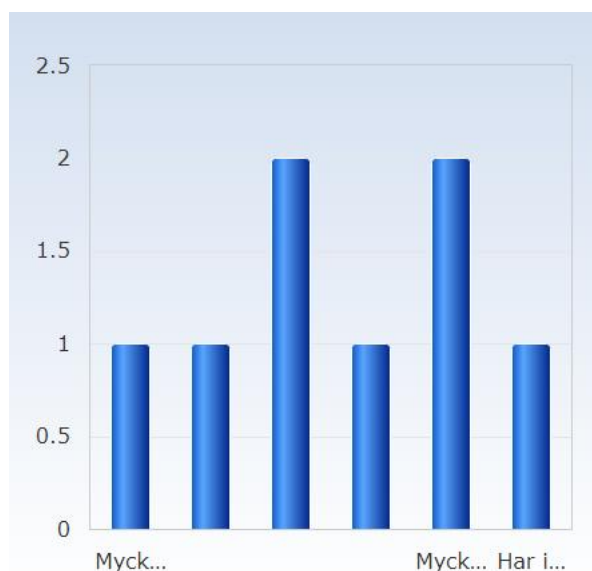
16. Genomförande av PM-opposition är ett bra komplement till övrig examination på kursen.

Genomförande av PM-opposition är ett bra komplement till övrig examination på kursen.	Antal svar
Mycket enklare	0 (0,0%)
	1 (12,5%)
	1 (12,5%)
	3 (37,5%)
Mycket svårare	2 (25,0%)
Har inte läst någon annan specialkurs	1 (12,5%)
Summa	8 (100,0%)

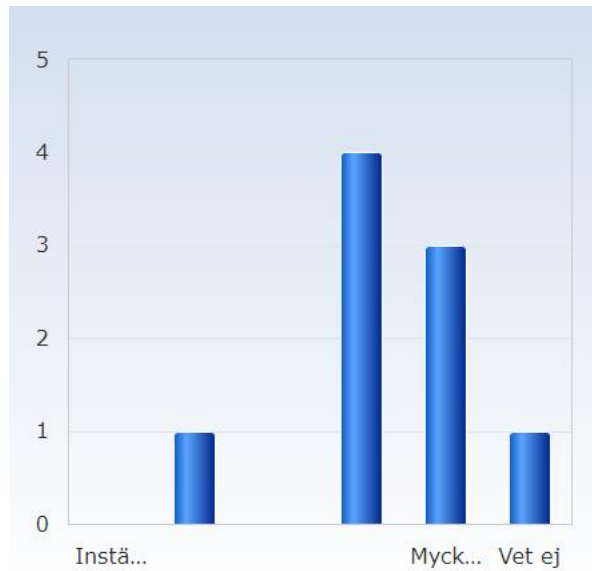
17. Lämnad feedback på oppositionen var värdefull.

Lämnad feedback på oppositionen var värdefull.	Antal svar
Mycket lägre	1 (12,5%)
	1 (12,5%)
	2 (25,0%)
	1 (12,5%)
Mycket högre	2 (25,0%)
Har inte läst någon annan specialkurs	1 (12,5%)
Summa	8 (100,0%)

18. Studiebesöken var givande

Studiebesöken var givande	Antal svar
Instämmer inte alls	0 (0,0%)
	1 (11,1%)
	0 (0,0%)
	4 (44,4%)
Mycket högre	3 (33,3%)
Vet ej	1 (11,1%)
Summa	9 (100,0%)

20. Hur har svårighetsgraden på kursen varit jämfört med andra specialkurser?

Hur har svårighetsgraden på kursen varit jämfört med andra specialkurser?	Antal svar
Mycket enklare	0 (0,0%)
	0 (0,0%)
	1 (10,0%)
	2 (20,0%)
Mycket svårare	4 (40,0%)
Har inte läst någon annan specialkurs	3 (30,0%)
Summa	10 (100,0%)

